

Nr 72.

Av herr **Jacobson** i Vilhelmina, om viss ändring av 34 § kungörelsen den 14 juni 1929 angående upplåtande av kronotorp å vissa kronoparker m. m. (SFS nr 170), m. m.

Vid den nya kronotorparlagens tillkomst vid 1943 års riksdag underströk såväl departementschefen som jordbruksutskottet önskvärdheten av att de dåvarande lägenhetsinnehavarna i största möjliga utsträckning övergingo till de nya bestämmelserna. Ja, man inte endast uttalade sig härför, utan riksdagen godtog departementschefens utfästelse »att en dylik övergång till de nya bestämmelserna synes eftersträvansvärd och torde i möjligaste mån böra underlättas».

Sedan kungörelsen av den 17 juni 1943 angående upplåtande av kronotorp utfärdats, infordrade domänstyrelsen från överjägmästarna förslag till de lägenheter, som borde med hänsyn till jordbruksvärde, belägenhet och domänverkets behov av arbetskraft för skogarna upplåtas som kronotorp. Domänstyrelsen godkände därefter i huvudsak de av överjägmästarna ingivna förslagen, varefter överjägmästarna anmodades att genom revirförvaltarnas försorg tillfråga vederbörande, om de voro villiga att träffa avtal enligt de nya upplåtelsevillkoren. Härvid tillfrågades 1 724 lägenhetsinnehavare, av vilka 918 förklarade sig villiga och 293 icke villiga samt 380 tveksamma att träffa avtal. Återstoden av de tillfrågade, 133 personer, ha icke svarat. Av de tveksamma torde numera flertalet önska upplåtelse som kronotorpare enligt kungörelsen den 17 juni 1943. Då antalet upplåtelser vid denna tid utgjorde 2 398, synas inte mindre än 674 lägenheter vara av sådan beskaffenhet, att domänstyrelsen icke ansett dess innehavare berättigade att, om de så önskade, få övergå till de nya bestämmelserna. Att antalet blivit så högt torde i huvudsak vara beroende därpå, att vederbörande revirförvaltare i sina förslag icke upptagit lägenhetsinnehavare, där framtida arbete icke kunnat garanteras. Denna revirförvaltarnas tolkning av bestämmelserna äger ju sin fulla riktighet, när det gäller nyupplåtelse av kronotorp enligt 1943 års kungörelse, men äger i enlighet med riksdagens klart uttalade mening icke tillämpning, när det gäller de nuvarande innehavarna av skogstorp, kolonat och kronotorp enligt 1929 års kungörelse, vilka önska övergå till de nya bestämmelserna.

På sidan 47 i Kungl. Maj:ts proposition nr 138/1943 angående upplåtande av kronotorp säger departementschefen bl. a.:

»Såsom en allmän förutsättning för nya upplåtelser torde därför böra gälla, att sådana icke må komma till stånd i större omfattning än som betingas av domänverkets behov av arbetskraft å kronoparkerna», samt fortsätter efter att ha framhållit gagnet av en dylik bestämmelse: »Ifråga-

varande bestämmelse berör uppenbarligen icke de lägenhetsinnehavare som redan nu finnas, liksom den icke heller bör förhindra att redan befintliga lägenheter vid upplåtelse tidens utgång ånyo upplåtas, även om detta ej skulle anses påkallat med hänsyn till behovet av arbetskraft på kronoskogarna.»

Just i fråga om rätten för de nuvarande innehavarna att få övergå till de nya bestämmelserna har en mycket tydlig dualism varit rådande mellan domänstyrelsen och revirförvaltarna. Under det att domänstyrelsen i sitt yttrande till sakrevisionen, som hävdar att från domänstyrelsens sida erbjudanden till innehavare av äldre lägenheter att få övergå till kronotorp enligt 1943 års kungörelse sträckt sig längre än vad som förefölle motiverat med hänsyn till säkrandet av erforderlig arbetskraft, förklarar domänstyrelsen, »att den icke anser sig kunna vägra att övertaga en lägenhet enbart av det skälet, att vederbörandes arbetskraft icke är oundgängligen nödvändig för verket». Ett stort antal revirförvaltare har vid förfrågningar från nuvarande innehavare, varför de icke få övergå till kronotorp enligt 1943 års kungörelse, lämnat det svaret, att de icke kunnat få detta, när kronan icke kunnat garantera tillräckligt med arbete. Detta gäller särskilt dels några större kolonatmråden inom Torneå, Piteå och Jörns revir, dels i övrigt lokala anhopningar av lägenheter inom Korpilombolo, Örå, Vilhelmina, Dorotea, Junsele och Ströms revir.

Men oavsett tillämpningen av 1943 års riksdagsbeslut i nu berörda avseende, vartill jag möjligen återkommer i annat sammanhang, är det dock ett faktum, att ett ej obetydligt antal lägenheter av olika skäl ej komma att upplåtas som kronotorp enligt 1943 års kungörelse. Det är också ett faktum, att byggnadsbeståndet å flertalet av dessa lägenheter, kolonat och skogstorp är synnerligen bristfälligt och svagt, måhända svagast i fråga om uthusbyggnaderna, till vilkas iståndsättande bidrag av allmänna medel hittills kunnat beviljas blott i mycket begränsad omfattning. Lägenhetsinnehavarnas förmåga att med rådande höga arbets- och materialkostnader själva försätta byggnaderna i tillfredsställande skick måste anses otillräcklig. Även om en del lägenheter icke äro av den beskaffenhet, att de böra för framtiden bestå, framstår det dock ur social och humanitär synpunkt som befogat, att statligt bistånd lämnas för att nöjaktigt iståndsätta bopningshus och ladugårdar, vilkas nuvarande mindre goda tillstånd till väsentlig del beror på bristfälligt uppförande från början.

Dessa omständigheter och synpunkter ha också framhållits av domänstyrelsen i en skrivelse i december 1946 till jordbruksministern med hemställan, att statsrådet ville efter den ytterligare utredning, som må befinnas erforderlig, vidtaga åtgärder för iståndsättande av byggnadsbeståndet å sådana lägenheter, som icke lämpligen kunna överföras till kronotorp enligt 1943 års förordning.

Denna domänstyrelsens framställning har icke föranlett till någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Då byggnadsbeståndet å de lägenheter, varom nu är fråga, enligt domänstyrelsens nyssnämnda skrivelse är synnerligen svagt, måste åtgärder snarast möjligt vidtagas. Enligt kungörelsen av den 14 juni 1929 (gamla kronotorparlagen) gäller, att om åbyggnaderna å skogstorp eller odlingslägenhet äro i väsentlig grad bristfälliga, lägenhetens innehavare må för iståndsättande av desamma eller uppförande av nya byggnader efter domänstyrelsens prövning erhålla byggnadsbidrag intill så stort belopp, att desamma jämte statsbidrag, som enligt äldre bestämmelser rörande skogstorp eller odlingslägenhet utlämnats till byggnadsarbete, uppgår till 2 000 kronor eller i undantagsfall, när synnerliga skäl därtill äro, till 3 000 kronor. Då i flertalet fall bidrag — i form av odlingshjälp och tilläggsbidrag — till uppförande av åbyggnaderna utgått med 1 750 kronor, återstår för det nu behöfliga iståndsättandet ett bidragsbelopp av i regel högst 1 250 kronor.

Det ligger i öppen dag, att detta belopp i allmänhet numera är otillräckligt. Ehuru det vore önskligt, att ett avsevärt stort belopp redan under nästkommande budgetår ställdes till domänstyrelsens förfogande för nu ifrågasatta ändamål, torde med hänsyn till det ansträngda ekonomiska läget, bristen på arbetsmaterial och domänverkets begränsade byggnadskvot ett första anslag utöver 200 000 kronor icke böra ifrågasättas.

Med stöd av det anförda tillåter jag mig hemställa,

A. att riksdagen måtte besluta att bestämmelserna i 34 § kungörelsen den 14 juni 1929 angående upplåtande av kronotorp å vissa kronoparker m. m. (nr 170) ändras därhän, att domänstyrelsen skall äga att av anslag till odlings- och byggnadshjälp åt innehavare av odlingslägenheter m. fl. bevilja bidrag med i regel högst 80 % eller i undantagsfall, när synnerliga skäl därtill äro, med högst 90 % av kostnaden för nödigt iståndsättande av åbyggnaderna — såväl bostads- som ekonomibygnader — enligt genom domänstyrelsens försorg upprättad eller av styrelsen godkänd plan och under kontroll av dess fackkunniga personal;

B. att i årets statsverksproposition: Odlings- och byggnadshjälp åt innehavare av odlingslägenheter m. fl. för budgetåret 1948/49 upptagna förslagsanslag av 370 000 kronor måtte höjas till 570 000 kronor.

Stockholm den 19 januari 1948.

Uddo R. Jacobson.